

Nieuwsbrief 29

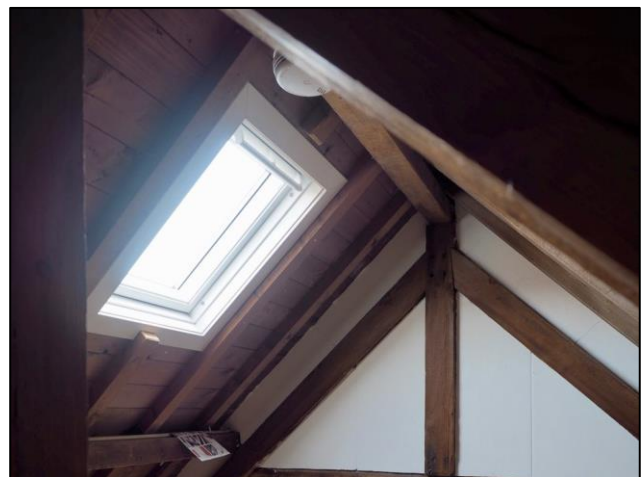
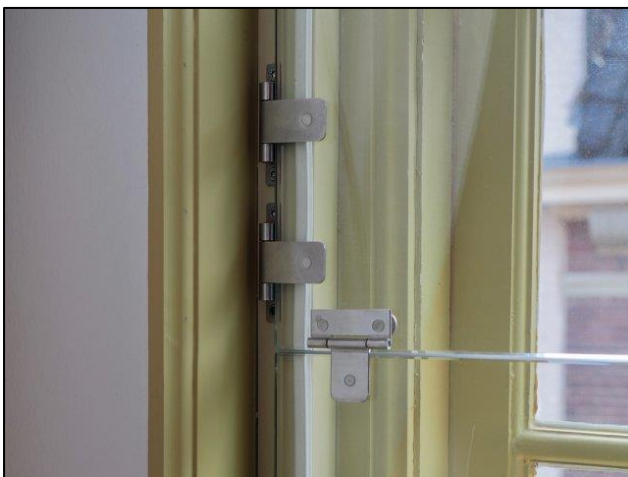
19 februari 2021

Vernieuwingen in Hogewoerd 32c en Lokhorststraat 22c

Bij het onderhoud van de panden hanteert Diogenes een meerjarenonderhoudsprogramma dat ieder jaar wordt doorgelicht en geactualiseerd. Daarnaast wordt bij wisseling van huurders steeds bekeken of geplande werkzaamheden naar voren kunnen worden gehaald. Naast gewoon onderhoud, zoals binnenschilderwerk, gaat het daarbij vaak om energiebesparende maatregelen. De afgelopen tijd zijn in dat verband Hogewoerd 32c en Lokhorststraat 22c onder handen genomen.

Bij Hogewoerd 32c werden achterzetramen van een nieuw model aangebracht. Ze gaan warmteverlies en tocht tegen en maken het ook goed mogelijk om de schuiframen te openen. Een andere verbetering was een nieuw beter isolerend dakraam in de keuken. Andere foto's van het interieur van deze woning zijn te zien op de pagina [Hogewoerd 32c in november 2020](#) op de website van Diogenes.

Ook bij Lokhorststraat 22c zijn nieuwe achterzetramen aangebracht, en ook hier is een nieuw dakraam geplaatst. Het laat meer daglicht door en isoleert beter dan het oude raam. Meer foto's van deze woning staan op de pagina [Lokhorststraat 22c in februari 2021](#).

De Aalmarkt gezien vanaf het Volkshuis

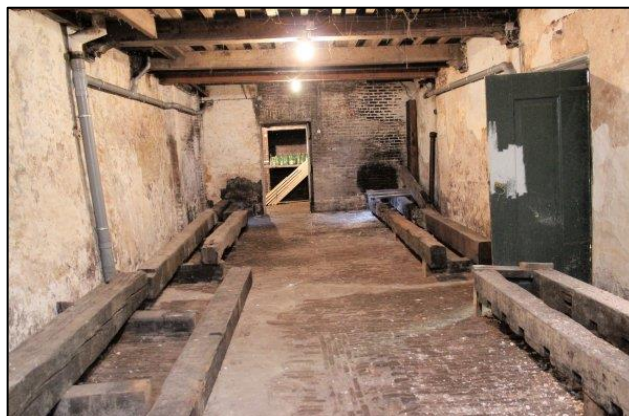

De Diogenespanden Aalmarkt 5 en 6 zijn goed te zien op een foto die ruim 90 jaar geleden gemaakt is vanaf het dak van het Leids Volkshuis aan de Apothekersdijk. Het gaat om het vierde en het vijfde huis van rechts. Links daarvan staat de achtervleugel van de Stadsgehoorzaal en daarnaast de Aalmarktschool. Uit het silhouet van de stadhuistoren, rechts op de achtergrond, blijkt dat de foto moet zijn gemaakt voor de stadhuisbrand van februari 1929. Links zijn daken van de huizen aan de Stille Rijn te zien, en op de achtergrond de huizen aan de Hoogstraat, met daarachter de Hooglandse Kerk. De foto, die gemaakt is door J.A.W. van der Zon, is afkomstig uit de collectie van Erfgoed Leiden en Omstreken. Meer over de Aalmarktspanden is te lezen op de pagina [Aalmarkt 5 en 6](#) op de website van Diogenes.

Vondsten bij de restauratie van de Hogewoerdpanden

Een avontuurlijke rondgang door een wijnkoperij aan de Hogewoerd. Dat is de titel van een artikel dat Hans van Klinken heeft geschreven voor het Leids Jaarboekje 2020 van de Historische Vereniging Oud Leiden. Hans heeft een half jaar geleden afscheid genomen als bestuurslid van Diogenes. In zijn artikel geeft hij een mooi overzicht van de vondsten die gedaan zijn bij de restauratie van de panden Hogewoerd 59-63. Hij was nauw betrokken bij die restauratie. Het artikel is geïllustreerd met foto's die gemaakt zijn door het Diogenes-bestuurslid Hans van Dam.

Toen Diogenes de voormalige wijnkoperij in 2014 kocht, lagen de balken waarop de wijnvaten hadden gelegen nog in de opslagruimte. Die ruimte is nu de benedenverdieping van de woning Hogewoerd 61A. Daarachter bevond zich een kleinere opslagruimte. Onder de beklinkerde vloer daarvan werd een put gevonden waarin tientallen wijnflessen lagen met

etiketten uit de jaren 1970 en 1980. Er was ook een gemetselde stenen waterput die was volgestort met puin.

Bij het afbikken van de muren van de grote opslagruimte werd een eiken kozijn aangetroffen. Daar moet ooit een doorgang zijn geweest naar het buurpand, het huidige Hogewoerd 61. Van Klinken veronderstelt dat die doorgang gemaakt is om wijnvaten van de opslagruimte naar de naastgelegen bottelarij te kunnen rollen. Het hout was door vochtinwerking ernstig aangetast. Bij de restauratie is ter herinnering eraan op de plaats van het kozijn een terugliggend profiel in de muur aangebracht.

In de dakconstructie van Hogewoerd 59 waren dakspanten aanwezig die volgens deskundigen uit het eind van de vijftiende eeuw stammen. Het pand is volgens de bouwhistoricus Jan Dröge waarschijnlijk rond 1610 gebouwd. Dat betekent dat de spanten afkomstig moeten zijn uit een eerder afgebroken pand, hier of elders in de stad. Die conclusie wordt bevestigd door de aanwezigheid van pengaten die in een eerdere fase zijn gebruikt. De spanten zijn bij de restauratie behouden gebleven. De zolder van Hogewoerd 59 is nu een slaapkamer.

Bij deze spanten is geen jaarringenonderzoek gedaan om de ouderdom te bepalen. Bij drie vloerbalken elders uit de voormalige winkoperij is dat wel gebeurd. Twee balken bleken afkomstig te zijn uit de zestiende eeuw en de derde uit de zeventiende. Meer informatie daarover staat op de pagina [Hogewoerd 59-61 in het verleden / De ouderdom van de panden](#) op de website van Diogenes.

Tijdens de restauratie is er veel discussie geweest over de vraag wat er moest gebeuren met het plafond van de voorkamer op de eerste verdieping van Hogewoerd 59. In de negentiende eeuw is er een spanplafond aangebracht, dat bestond uit papier op een juten ondergrond die op een raamwerk van latten was bevestigd. Het papier was versierd met lijsten en andere ornamenten..

Helaas was het plafond zo sterk achteruitgegaan dat het niet behouden kon worden. Diogenes en de architect hadden in plaats daarvan graag het oorspronkelijke moeder- en kinderbintenplafond dat zich daarboven bevindt zichtbaar willen maken. Dat vond de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed echter niet aanvaardbaar. Uiteindelijk is in overleg met de Rijksdienst besloten om een replica te laten aanbrengen: een spanplafond van modern materiaal dat daarna beschilderd is conform de oorspronkelijke decoraties.

Bij het ontmantelen van de voorkamer op de eerste verdieping van het huidige Hogewoerd 61A werden twee bijzonder verrassende vondsten gedaan. De eerste was een breed houten bord onder de ramen aan de binnenkant met het opschrift 'wynkoopery'.

Onder dat opschrift was de naam J. Zandvliet te lezen. Zandvliet was van 1833 tot 1875 eigenaar van de wijnkoperij. Het bord is ongetwijfeld vroeger aan de buitengevel bevestigd geweest. Bij de restauratie is het bord bevestigd aan de omkasting van de radiatoren, ongeveer op de plaats waar het eerder is gevonden.

De tweede vondst was een muurschildering op een van de zijmuren. De schildering was verborgen onder een pakket van, zoals later bleek, maar liefst 25 lagen behang. De schildering is gedateerd op 1740-1760. Over het behang is meer te lezen op de pagina [Hogewoerd 59-61 in het verleden / Bijzondere behangvondsten](#) op de website van Diogenes.

Later werden bij het afbreken van een vliering op een van de zolders twee samengestelde planken gevonden die beschilderd waren met hetzelfde motief. Het zijn hoogstwaarschijnlijk deuren geweest van een kast in de kamer waar ook de muurschildering is gevonden.

Om beschadiging van de muurschildering te voorkomen is besloten om de nog aanwezige behangresten op de muur te laten zitten. Bij de restauratie is over de muur een nylon doek aangebracht dat volgens een ontwerp van architect Marcel van Dijk bedrukt is met het repeterende motief van de oude schildering.

Hans van Klinken gaat in zijn artikel ook in op Hogewoerd 63, het na de wijnkoperij gerestaureerde 'Piet Paaltjenshuis'.

Ook daar werd een bijzondere behangvondst gedaan. In de voorkamer op de eerste verdieping werd op een van de wanden een pakket van 13 lagen behang gevonden. Onder de onderste laag, met blauwe figuren op een grijze ondergrond, waren ter bescherming pagina's van het Algemeen Handelsblad uit 1852 geplakt. Het behang is dus hoogstwaarschijnlijk in dat jaar aangebracht. De student-dichter François Haverschmidt (alias Piet Paaltjens) heeft van 1852 tot 1858 in die kamer in Hogewoerd 63 gewoond. We weten nu dus hoe het behang waar hij tegenaan keek eruit heeft gezien. Meer over zijn verblijf in Hogewoerd 63 is te lezen op de pagina [De doodbidder Van Ewijk en Piet Paaltjens](#).

Het artikel is van Hans van Klinken bevat nog aanzienlijk meer informatie dan wat in deze samenvatting wordt genoemd. Het kan worden gedownload door [hier](#) te klikken.

Reageren op de nieuwsbrief

Als u wilt reageren op de nieuwsbrief, kunt u een mailtje sturen naar nieuwsbrief@diogenes-leiden.nl. Dat adres kunt u ook gebruiken om u aan te melden of af te melden voor het ontvangen van de nieuwsbrief of om een wijziging van uw mailadres door te geven.